

100 vuotta kalaa Saaristomereltä

-historia ja tulevaisuus

KUVA 1. E. VUORELAN VALOKUVA PYHÄMAALTA 1939.

Loppuraportti
Anu Niinikorpi
L-S Kalatalouskeskus ry
31.1.2018

<p>TIIVISTELMÄ JA KUVAILEHTI</p>
<p>Hankkeen nimi ja hankenumero 100 vuotta kalaa Saaristomereltä - historia ja tulevaisuus</p>
<p>Hankkeen kesto 6.9.2017–31.1.2018</p>
<p>Hyväksytty rahoitus Hankkeen hyväksytyt kokonaiskustannukset 25 878 euroa. Varsinais-Suomen Ely-keskus Saaristomerien kalatalousryhmän toimintaan myönnetystä määrärahasta toimintaohjelman tuki 21 728 euroa (83,96 % kokonaiskustannuksista), josta Eu:n rahoitusosuus (EMKR) 10 212,16 euroa (47 % tuesta) ja kansallinen rahoitusosuus 11 515,84 euroa (53 % tuesta). Hankkeen omarahoitusosuus 4150 euroa (16,04 %)</p>
<p>Toteuttaja L-S Kalatalouskeskus ry, Puutarhakatu 19 A, 20100 Turku.</p>
<p>Tiivistelmä Saaristomerellä toimi hankkeen aikana noin 85 kaupallista kalastajaa ryhmässä yksi ja noin 150 kalastajaa ryhmässä kaksi. Vesiviljely-yrityksiä oli hieman alle kymmenen ja kalanjalostajia sekä kalanjalostuslaitoksia noin kymmenen. Suomi 100 -juhlavuoden kunniaksi haluttiin tuoda esille kalastuksen merkitystä saariston elinvoiman ylläpitäjänä ja kalan merkitystä elintarvikkeena. L-S kalatalouskeskus ry ja Saaristomerien ammattikalastajat ry lähtivät yhteistyössä toteuttamaan hanketta 100 vuotta kalaa Saaristomereltä. Vetovastuun hankkeesta otti L-S Kalatalouskeskus ry. Tavoitteena oli lisätä paikallista yhteistyötä ja verkostoitumista, kehittää arvoketjua, lisätä alan ja kotimaisen kalan arvostusta sekä tarjota elinkeinoharjoittajille keinoja harjoittaa ammattiaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Hanke koostui kolmesta päätoimenpiteestä: juhlaseminaarista, valokuvanäyttelystä ja elinkeinon kannanotosta Saaristomerien kalatalouden puolesta.</p> <p>Juhlaseminaariin kutsuttiin noin 300 kalastajaa, kalankasvattajaa, kalanjalostajaa, asiantuntijoita ja yhteisöjen edustajia. Tilaisuuteen osallistui 79 henkilöä. Esitelmien aiheet käsittelivät alan historiaa, nykypäivää ja tulevaisuuden näkymiä. Seminaaripäivän päätteeksi järjestettiin juhlaillallinen.</p> <p>Seminaaritulassa järjestettiin valokuvanäyttely aiheesta 100 vuotta kalaa Saaristomereltä. Vanhat valokuvat myös digitointiin ja julkaistiin hankkeen Internet-sivuilla www.100vuottakalaa.fi. Sivulla julkaistiin myös osa seminaarin esitelmistä, lehdistötiedote, elinkeinon kannanotto ja hankkeen loppuraportti. Elinkeino kannanotto lähetettiin kaikille varsinaissuomalaisille kansanedustajille, maa- ja metsätalousministeriöön sekä sanomalehdille. Kannanoton julkaisi Turun Sanomat, Vakka-Suomen Sanomat ja Fiskarposten. Lisäksi kannanottoa jaettiin sähköpostitse ja sosiaalisessa mediassa.</p> <p>Juhlaseminaari kehitti tavoitteen mukaisesti yhteistyöverkostoja alan toimijoiden ja yrittäjien välillä. Seminaarin myötä kasvanut ammattiosaaminen vaikuttaa positiivisesti arvoketjuun, mutta haittaeläimiin tai sopivien pyyntialueiden löytämiseen ei hankkeen puitteissa löydetty konkreettisia ratkaisuja. Keskustelua aiheiden ympärillä käytiin ja se jatkui vielä seminaarin jälkeenkin. Hankkeen voidaan katsoa edistävän ratkaisun löytymistä näihin kysymyksiin. Kannanoton laajasta näkyvyydestä johtuen on perusteltua olettaa, että hankkeen vaikutuksesta päättäjät ottavat huomioon elinkeinokalatalouden toimintaedellytysten tukemisen päätöksissään ja hankkeen vaikuttavan kuluttajien kalavalintoihin ja käsityksiin kotimaisesta elinkeinokalatalouden tilanteesta.</p>
<p>Yhteyshenkilö Projektipäällikkö Anu Niinikorpi Puhelin: 050-411 3667 Sähköposti anu.niinikorpi@silakka.info</p>

LOPPURAPORTTI

SISÄLTÖ

1 HANKKEEN TAUSTA.....	6
2 TAVOITTEET	6
3 TOIMENPITEET	6
3.1 Hankkeen toteuttajat ja yhteistyötahot	6
3.2 Hankkeen aikataulu.....	7
3.3 Hankkeen rahoitus	7
3.4 Toimenpiteiden kuvaus	7
3.4.1 Juhlaseminaari	7
3.5 Valokuvanäyttely	10
3.5.1 Internet-sivut.....	11
3.5.2 Muu tiedotus	11
3.5.3 Elinkeinon kannanotto Saaristomeren kalatalouden puolesta	12
4 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	12
4.1 Juhlaseminaari	12
4.2 Valokuvanäyttely, Internet-sivut ja muu tiedotus	13
4.3 Elinkeinon kannanotto	13
4.4 Hankkeen taloudellinen toteuma	14
5 LIITTEET	15
5.1 Liite 1 Seminaariohjelma	15
5.2 Liite 2 Seminaarin osallistujaluettelo	16
5.3 Liite 3 Lista valokuvanäyttelyn valokuvista	18
5.4 Liite 4 Lehdistökutsu	20
5.5 Liite 5 Lehdistötiedote	21
5.6 Liite 6 Elinkeinon kannanotto	22

1 HANKKEEN TAUSTA

Saaristomeri on Suomen merkittävin ammattikalastuksen keskittymä, ja kalastuksella ja kalataloudella on Saaristomerellä pitkät perinteet. Alueella on Suomen rannikon tärkein kalantuotantoalue, johon on keskittynyt sekä suomukalan että rysäsilakan kalastus. Saaristomerellä toimi hankkeen aikana noin 85 kaupallista kalastajaa ryhmässä yksi ja noin 150 kalastajaa ryhmässä kaksi. Vesiviljely-yrityksiä alueella oli hieman alle kymmenen, ja ne tuottivat noin kolmanneksen Suomen merialueella viljellystä kalasta. Alueella toimi myös noin kymmenen kalanjalostajaa ja kalanjalostuslaitoista, joista muutamat ovat valtakunnallisella tasolla merkittäviä.

Suomen täyttäessä sata vuotta Saaristomerien Ammattikalastajat ry halusi nostaa juhlaseminaarin merkeissä esille kalastuksen merkityksen saariston elinvoiman ja kulttuurin ylläpitäjänä sekä kalan merkityksen arvokkaana ja terveellisenä elintarvikkeena. Resurssien ja osaamisen maksimoimiseksi Saaristomerien Ammattikalastajat ry pyysi yhteistyökumppaniksi L-S kalatalouskeskus ry:tä, jonka toimintaan paikallisen kalastuselinkeinon ja -kulttuurin edistäminen kuuluu.

2 TAVOITTEET

Hankkeen päätavoitteena oli toteuttaa Saaristomerien kalatalousstrategian painopisteitä *yhteistyö ja verkostoituminen* ja *arvoketjun kehittäminen*

Alatavoitteina oli kehittää ja vahvistaa paikallisia yhteistyöverkostoja ja avata uusia yhteistyömahdollisuuksia alan toimijoiden ja yrittäjien välillä sekä lisätä alan arvostusta ja parantaa imagoa. Hankkeessa pyrittiin tarjoamaan elinkeinoharjoittajille työkaluja vastata tulevaisuuden näkymiin ja haasteisiin, vaikuttamaan positiivisesti kalastuselinkeinon toimintaedellytyksiin, kehittämään viestintää ja monipuolistamaan toimintaa sekä edistämään ammattiosaamista ja parantamaan arvoketjua.

3 TOIMENPITEET

Hanke koostui kolmesta päätoimenpiteestä; juhlaseminaarista, valokuvanäyttelystä ja elinkeinon kannanotosta Saaristomerien kalatalouden puolesta.

3.1 Hankkeen toteuttajat ja yhteistyötahot

Hankkeen toteutti L-S Kalatalouskeskus ry, joka on Lounais-Suomen alueella toimiva kalatalouden neuvontajärjestö. Yhdistyksellä oli 100 vuotta kalaa Saaristomereltä - hankkeen aikana meneillään useita eri vaiheissa olevia hankkeita, joten toteuttajan hankeosaaminen oli hyvää ja ajantasaista. Hankkeen aikana tehtiin lisäksi tiivistä yhteistyötä Saaristomerien ammattikalastajat ry:n kanssa, jolloin hankkeessa oli käytettävissä erittäin monipuolista osaamista sekä elinkeinokalatalouden että projektityöskentelyn osalta.

Hankkeelle valittiin L-S Kalatalouskeskuksen toimihenkilöistä projektipäällikkö, joka työskenteli 100 vuotta kalaa Saaristomereltä - hankkeen aikana siihen liittyvissä tehtävissä yhteensä 2,5 kuukauden ajan. Lisäksi hankkeessa tehtiin 50 tuntia vastikkeetonta työtä ja seminaaripäivänä tilaisuudessa oli avustamassa kalatalousalan opiskelija.

3.2 Hankkeen aikataulu

Hanketta ryhdyttiin valmistelemaan elokuussa 2017. Ennen hankkeen vireilletuloa ohjausryhmä palautti hankehakemuksen kerran L-S Kalatalouskeskukselle korjattavaksi. Hankehakemus saatiin jätettyä Varsinais-Suomen ELY-keskukselle 6.9.2017, jolloin hanke voitiin katsoa alkaneeksi. Hanke päättyi 31.1.2018. Hankkeen alussa valmisteltiin 100 vuotta kalaa Saaristomereltä seminaaria ja valokuvanäyttelyä, joulukuussa järjestettiin seminaari ja tammikuussa laadittiin elinkeinon kannanotto ja valmisteltiin hankkeen loppuraportti ja kirjanpito.

3.3 Hankkeen rahoitus

Hankkeen kokonaiskustannuksiksi arvioitiin 25 878 euroa. Varsinais-Suomen ELY-keskus myönsi hankkeelle tukea Saaristomeren kalatalousryhmän toimintaan myönnetystä määrärahasta hakemuksen mukaisesti 21 728 euroa, joka oli 83,96 % kokonaiskuluista. Hankkeen omarahoitusosuus oli 4150 euroa, joka oli 16,04 % kokonaiskuluista. Kustannukset koostuivat henkilöstökuluista, matkakuluista, tarvikeostoista, ostopalveluista (sisältäen muun muassa seminaarin järjestämisen, illallisen, valokuvien digitoimisen ja hankkeen Internet-sivujen perustamisen ja ylläpidon), vastikkeettomasta työstä ja yleiskuluista.

Hankkeen omarahoitusosuus kertyi Martin Kala Oy:n, Länsi-Rannikon Kala Oy:n ja Airiston-Velkuan kalastusalueen sponsoroinneista sekä seminaarin osallistumismaksuista. Seminaari, lounas ja illallinen olivat maksuttomia kunniavieraille, seminaarin puhujille, sponsoreiden edustajille, projektipäällikölle ja seminaarissa avustamassa olevalle opiskelijalle. Muut Saaristomeren kalatalousryhmän alueella toimivat kalastajat, kalanviljelijät ja kalanjalostajat maksoivat osallistumisesta tuetun summan ja muut kuin edellä mainitut todellisten kulujen mukaan. Maksut suoritettiin L-S Kalatalouskeskuksen tilille kutsun mukana lähetetyllä tilisiirrolla tai laskulla. Hankkeelle kertyi tuloja valokuvanäyttelyn kuvien huutokaupasta.

3.4 Toimenpiteiden kuvaus

3.4.1 Juhlaseminaari

Juhlaseminaarin ruotsin- ja suomenkieliset kutsut lähetettiin kirjeitse tai sähköpostitse noin kolmelle sadalle henkilölle ja organisaatiolle, jotka toimivat Saaristomeren Kalatalousryhmän alueella. Lisäksi kutsu julkaistiin L-S Kalatalouskeskuksen Facebook- ja Internetsivuilla, joista sitä oli jaettu edelleen eteenpäin. Kutsutuista kalastajia oli 221, kalanjalostusyrietyksiä 11, kalankasvatusyrietyksiä 12 ja oppilaitoksia, yhdistyksiä tai muita organisaatioita yhteensä 10. Kutsutuista kunniavieraita oli 54 ja heistä osa sisältyy yllä oleviin lukuihin. Kunniavieraille lähetetty kutsu kuvassa 2.

Helsinki on valittu Euroopan
meri- ja kalatalousalueen
pääkaupunki (EMER)

Kutsu

Tervetuloa 100 vuotta kalaa Saaristomereltä -juhlaseminaariin ja valokuvanäyttelyyn!

Meillä on ilo kutsua teidät kunnioitukseksenne Naantalin Kylpylään perjantaina 8.12.2017 kello
9.00 alkaen. Seminaarin jätteen tarjoiluun juhlallisellinen Naantalin Kylpylän Le Soleil -
ravintolassa.

Pyydämme vastauksia kutsuun amu.niinistöspä@silakka.info | 050-411 3667

Kuosiottehan, että tilaisuus on maksullinen muille, kuin kutsun vastaanottajalla. Ilmoittautumis-
ja maksuohjeet löydätte kutsun liitinpöydältä.

L-S Kalatalouskeskus ry
Saaristomeren Ammattikalastajat ry

Alustava ohjelma

9.00 Ilmoittautuminen

9.20 Seminaarin avaus, toimitusjohtaja Kim Jorås, Suomen
Ammattikalastajaliitto

9.45 Silliläisväestön historia, tutkija Kivi Senni-Rautio, Turun yliopisto

10.25 Nauvonta ennen ja nyt, toiminnanjohtaja Vesa Karttunen, Kalatalouden
Keskusliitto

11.05 Tauko

11.15 Silakkan kalastus itsenäisessä Suomessa, kalatalousneuvos Anssi Pääväranta

11.45 Viranomaisnäkökulma kalastuksen ja hallinnan tulevaisuuteen,
kalatalouspäättökö Kari Ranta-Aho, Viranomais-Suomen ELY-keskus

12.15 Lounas

13.15 Kuluttajien kalavalinnat nyt ja tulevaisuudessa, este- ja myyntipäättökö Janne Vuorinen,
Kesko

13.45 Saaristomeren kalavarojen tulevaisuus - johtava tutkija Ari Leskelä, Luonnonvarakeskus

14.15 Tauko

14.30 Sinisen kalatalouden ja lähikalaa mahdollisuudet, johtaja Jukka Kaasinen, Turun yliopisto

15.15 Loppukeskustelu ja seminaarin päätös

15.45 Valokuvien huutohuippu

16.20 Illallinen Le Soleil ravintolassa

KUVA 2. KUTSU JUHLASEMINAARIN KUNNIAVIERAILLE

Juhlaseminaarin järjestämiseksi pyydettiin tarjouksia eri yrityksiltä ja tilaisuus päädyttiin järjestämään Naantalın kylpylässä, vaikka se ei ollut vaihtoehtoista edullisin. Lähiseudulla oli kuitenkin vain kaksi kohdetta, joista löytyi saman katon alta majoitus, sopiva seminaaritila ja ravintola juhlaillalliselle. Näistä toisessa oli joulukuussa meneillään remontti, joka olisi mahdollisesti aiheuttanut muutoksia tilavarauksiin, eikä se siksi valikoitunut tilaisuuden järjestämispaikaksi.

Seminaarin puheenjohtajana ja avauspuheenvuoron pitäjänä toimi toimitusjohtaja Kim Jordas Suomen Ammattikalastajaliitosta.

Esitelmien aiheet ja puhujat olivat:

- **Sillilaivaston historia**, tutkija Kirsi Sonck-Rautio, Turun yliopisto
- **Neuvonta ennen ja nyt**, toiminnanjohtaja Vesa Karttunen, Kalatalouden Keskusliitto
- **Silakan kalastus itsenäisessä Suomessa**, kalatalousneuvos Anssi Päivärinta
- **Viranomaisnäkökulma kalastuksen ja hallinnon tulevaisuuteen**, kalatalouspäällikkö Kari Ranta-Aho, Varsinais-Suomen ELY-keskus
- **Kuluttajien kalavalinnat nyt ja tulevaisuudessa**, osto- ja myyntipäällikkö Janne Vuorinen, Kesko
- **Saaristomeren kalavarojen tulevaisuus** - erikoistutkija tutkija Jari Raitaniemi, Luonnonvarakeskus
- **Sinisen biotalouden ja lähikalan mahdollisuudet**, johtaja Juha Kaskinen, Turun yliopisto

Tauoilla yleisö sai tutustua valokuvanäyttelyyn ja lisäksi taustalla näytettiin videota ”Aaslan talvinuotta”.

Päivän aikana seminaaritilassa oli kahvitarjoilu ja lisäksi tarjottiin lounas Le Soil -ravintolassa.

3.5 Valokuvanäyttely

Juhlaseminaarin yhteyteen rakennettiin valokuvanäyttely, jossa oli 50 valokuvaa. Osa kuvista ripustettiin kalaverkkoon esille (kuva 3) ja osa kehystettiin huutokaupattavaksi juhlaseminaarin päätteeksi. Kuvista vanhin oli vuodelta 1939 ja uusin vuodelta 2017. Valokuvien aiheen käsittelivät monipuolisesti ammattikalastusta, kalankasvatusta ja kalatalousneuvontaa. Lista valokuvista raportin liitteenä (liite 4). Kaikki valokuvat myös digitoitiin ja lisättiin hankkeen Internet-sivuille osoitteessa www.100vuottakalaa.fi. Valokuvia kerättiin yksityishenkilöiden ja eri yhteisöjen valokuva-arkistoista.

KUVA 3. VALOKUVANÄYTTELYN KUVIA.

3.5.1 Internet-sivut

Hankkeelle perustettiin Internet-sivut. Niiden laatimiseksi ja ylläpitämiseksi pyydettiin tarjoukset neljältä eri yrittäjältä ja tekijäksi valittiin halvimman tarjouksen perusteella Dempore Oy. Sivustolle lisättiin valokuvagalleria, tietoa hankkeesta, hankkeeseen liittyvät lehdistötiedotteet, hankkeen aikana laadittu elinkeinon kannanotto Saaristomeren kalatalouden puolesta, osa juhlaseminaarin esityksistä sekä hankkeen loppuraportti. Internet-sivujen ylläpitosopimus on tehty vuoden 2018 loppuun. Kuvakaappaus sivuston etusivulta kuvassa 4.

KUVA 4. KUVAKAAPPAUS 100 VUOTTA KALAA -INTERNET-SIVUSTA

3.5.2 Muu tiedotus

Hankkeen Internet-sivujen lisäksi hankkeesta tiedotettiin L-S Kalatalouskeskus ry:n omilla kotisivuilla ja Facebookissa. Ennen seminaaria lähetettiin lehdistökutsu paikallisten sanomalehtien toimituksiin (liite 5), mutta valitettavasti lehdistöä ei saapunut paikalle tilaisuuteen. Juhlaseminaarin jälkeen lähetettiin tiedotteet lehdistölle ja yhteistyötahoille. Tiedotteen (liite 6) julkaisi sanomalehti Rannikkoseutu, Suomen Ammattikalastajaliitto ja L-S Kalatalouskeskus omilla tiedotuskanavillaan.

3.5.3 Elinkeinon kannanotto Saaristomeren kalatalouden puolesta

Juhlaseminaarin esitysten ja puheenvuorojen sekä kalastajien haastatteluiden perusteella laadittiin ”Kannanotto Saaristomeren kalatalouden puolesta”. Kannanotto lähetettiin kolmeentoista alueella toimivaan sanomalehteen tai ammattijulkaisuun. Kannanotto lähetettiin sähköpostitse myös kaikille varsinaissuomalaisille kansanedustajille (17 edustajaa) sekä maa- ja metsätalousministeriöön ministeri Jari Lepälle ja hänen erityisavustajilleen.

4 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

4.1 Juhlaseminaari

Juhlaseminaari järjestettiin 8.12.2017 ja siihen osallistui 79 henkilöä, joista kahdeksan oli puhujia. Hankehakemuksen mukainen tavoitemäärä osallistujille oli 100 henkilöä, mutta vaikka tähän ei aivan päästy, tavoitettiin kiitettävä määrä alan toimijoita. Kalankasvattajien ja -jalostajien osuus osallistujista oli vähäinen. Tähän vaikutti todennäköisesti eniten se, että juhlaseminaari osui juuri kiireiseen joulusesonkiin.

Seminaarin järjestelyt sujuivat hyvin. Puheenvuorot saivat runsaasti kiitosta jälkikäteen ja keskustelu kävi vilkkaana päivän aikana ja vielä seminaarin jälkeenkin. Käytetyt puheenvuorot vahvistivat sitä käsitystä, että alan toimintaedellytykset koetaan todella haastaviksi erityisesti haittaeläimistä johtuen ja huoli alan ja kotimaisen kalan tulevaisuudesta oli yhteinen. Tarkemmin seminaarin keskusteluista seminaarin pohjalta laaditussa kannanotossa, joka löytyy raportin liitteestä 6.

Hankkeen päätavoitteena oli toteuttaa Saaristomeren kalataloustrategian painopisteitä *yhteistyö ja verkostoituminen* ja *arvoketjun kehittäminen*. Seminaarin ja erityisesti yhteisen illanvieton saattoi jo paikan päällä nähdä kehittävän yhteistyöverkostoja ja avaavan uusia yhteistyömahdollisuuksia alan toimijoiden ja yrittäjien välillä. Seminaarin myötä kasvanut ammattiosaaminen vaikuttaa positiivisesti arvoketjuun, mutta haittaeläimiin tai sopivien pyyntialueiden löytämiseen seminaarissa ei odotetusti löydetty konkreettisia ratkaisuja. Keskustelu aiheiden ympärillä oli kuitenkin vilkasta ja keskusteluyhteys kalastajien, kaupan, neuvontajärjestöjen, virkamiesten ja järjestöjen välillä oli auki ja jatkui vielä seminaarin jälkeenkin. Näin ollen voidaan katsoa, että seminaari tuki hankkeen tavoitteita kiitettävästi.

4.2 Valokuvanäyttely, Internet-sivut ja muu tiedotus

Valokuvanäyttelyn tarkoitus oli kunnioittaa kalastusperinteitä, esitellä alan kehitystä ja nostaa alan imagoa. Valokuvanäyttely kiinnosti seminaarin osallistujia ja huutokaupattavista valokuvista myytiin yhtä lukuun ottamatta kaikki sekä muutamia yksittäisiä valokuvia. Huutokaupasta ja valokuvamyynnistä kertyi tuloja hankkeelle. Hankkeen päättyessä valokuvia oli käyty katsomassa 100 vuotta kalaa -Internet-sivulla yli 300 kertaa.

Hankkeen aikana lähetyllä lehdistötiedotteella oli paikallista merkitystä ja se toi elinkeinolle ja kotimaiselle kalalle positiivista näkyvyyttä. Tämän voidaan toivoa vaikuttavan sekä kuluttajien valintoihin, että sopivien pyyntialueiden saamiseen.

4.3 Elinkeinoon kannanotto

Hankkeessa eniten näkyvyyttä sai sen aikana laadittu elinkeinon kannanotto, joka löytyy kokonaisuudessaan tämän raportin liitteestä 6. Kananotto tavoitti poliittisia päättäjiä, mutta lisäksi se julkaistiin Turun Sanomissa (kuva 5), Vakka-Suomen Sanomissa ja Fiskarpostenissa. Näiden lehtien printtiversioita lukee arviolta 200 000 ihmistä päivittäin, joten kannanotto sai varsin laajasti näkyvyyttä. Lisäksi kannanottoa jaettiin ainakin Twitterissä ja Facebookissa useita kertoja sekä L-S Kalatalouskeskuksen omilla tiedotuskanavilla.

Kananoton vaikutus ei ole mitattavissa, mutta laajasta näkyvyydestä johtuen on perusteltua olettaa, että hankkeen vaikutuksesta päättäjät ottavat huomioon elinkeinokalatalouden ahdingon päätöksissään ja että kuluttajat tekevät yhtä tietoisempia kalavalintoja kaupassa.

KUVA 5. ELINKEINON KANNANOTTO SAARISTOMEREN KALATALOUDEN PUOLESTA TURUN SANOMIEN MIELIPIDEPALSTALLA 9.2.2018

4.4 Hankkeen taloudellinen toteuma

Hankkeelle myönnettiin hakemuksen mukainen tukea 21 728 euroa, joka oli 83,94 % hyväksytyjen kustannusten (25 878 euroa) kokonaismäärästä. Hakijan omarahoitusosuus oli 4150 euroa, eli 16,04 % kokonaiskustannuksista.

Hanke päättyi 31.1.2018 ja sen toteutuneet kustannukset olivat 21 156,98 euroa. Hankkeelle saatiin kerättyä omarahoitusta yhteensä 4024 euroa, joka oli 19,02 % kokonaiskustannuksista ja maksuun haettiin hankkeen päätyttyä 17 132,98 euroa, joka oli 80,98 % toteutuneista kustannuksista.

Kustannukset on esitetty kululajeittain taulukossa 1.

TAULUKKO 1. HANKKEEN HYVÄKSYTYT JA TOTEUTUNEET KUSTANNUKSET

Kustannuslaji	Hyväksytty (euroa)	Toteutunut (euroa)
Henkilöstökulut sivukuluineen	10 072,00	8876,80
Matkakulut	1500,00	416,36
Tarvikkeet	150,00	174,30
Ostopalvelut	11645,00	9358,00
Vastikkeeton työ ja työpanos	1000,00	1000
Kiinteämääräinen rahoitus yleiskuluihin	1511,00	1311,52
Yhteensä	25 878	21 156,98
Omarahoitus	4150 (16,04 %)	4024 (19,02 %)
Myönnetty tuki yhteensä	21 728 (83,96 %)	17132,98 (80,98 %)

5 LIITTEET

5.1 Liite 1 Seminaariohjelma

Seminaariohjelma

9.00 Ilmoittautuminen

9.30 Seminaarin avaus, toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammattikalastajaliitto

9.45 Sillilaivaston historia, tutkija Kirsi Sonck-Rautio, Turun yliopisto

10.20 Neuvonta ennen ja nyt, toiminnanjohtaja Vesa Karttunen, Kalatalouden Keskusliitto

11.00 Tauko, tauolla näytetään video ”Aaslan talvinuotta”

11.15 Silakan kalastus itsenäisessä Suomessa, kalatalousneuvos Anssi Päivärinta

11.45 Viranomaisnäkökulma kalastuksen ja hallinnon tulevaisuuteen, kalatalouspäällikkö

Kari Ranta-Aho, Varsinais-Suomen ELY-keskus

12.15 Lounas

13.15 Kuluttajien kalavalinnat nyt ja tulevaisuudessa, osto- ja myyntipäällikkö Janne Vuorinen, Kesko

13.45 Saaristomeren kalavarojen tulevaisuus - erikoistutkija tutkija Jari Raitaniemi, Luonnonvarakeskus

14.15 Tauko

14.30 Sinisen biotalouden ja lähikalan mahdollisuudet, johtaja Juha Kaskinen, Turun yliopisto

15.15 Loppukeskustelu ja seminaarin päätös

15.45 Valokuvien huutokauppa

5.2 Liite 2 Seminaarin osallistujaluettelo

Nro	ammatti	Nimi
1	Kalastaja	Rauno Saarinen
2	Kalastaja	Jukka Leino
3	Saaristomeren kalatalouden toimintaryhmä	Maria Saarinen
4	Jalostaja	Jari Multanen
5	Kalastaja	Raimo Lehtimaa
6	Kalastaja	Esa Pursimo
7	Kalastaja	Antero Eloranta
8	Kalastaja	Matti Agge
9	Kalastaja	Teijo Lindström
10	Yritysasiantuntija V-S ELY	Ville Turta
11	Kalastaja	Heikki Saarinen
12	Airiston-Velkuan KA	Juha Kääriä
13	Airiston-Velkuan KA	Timo Saarinen
14	Kalatalousneuvos	Johannes Pelkonen
15	Kalastaja	Ilmo Aalto
16	Kalastaja	Helge Törnblom
17	Kalastaja	Eila Törnblom
18	Puhuja	Kim Jordas
19	Puhuja	Kirsi Sonck-Rautio
20	Puhuja	Vesa Karttunen
21	Puhuja	Anssi Päivärinta
22	Puhuja	Kari Ranta-Aho
23	Puhuja	Janne Vuorinen
24	Puhuja	Ari Leskelä
25	Puhuja	Juha Kaskinen
26	L-S Kalatalouskeskus ry	Anu Niinikorpi
27	Kalastaja	Peter Danielsson
28	Tutkija Luke	Jari Setälä
29	Tutkija Luke	Kaija Saarni
30	Kalastaja	Olavi Sahlsten
31	Kalastaja	Jarl Lindroth
32	Kalastaja	Seppo Lehtinen
33	kalastaja	Saija Toivonen
34	Kalastaja	Jukka Toivonen
35	Kalastaja	Reima Salonen
36	Åbolands Fiskarförbund rf	Mary-Anne Intonen
37	Åbolands Fiskarförbund rf	Kaj Mattsson
38	Åbolands Fiskarförbund rf	Olav Granstöm
39	Kalastaja	Pentti Vyyryläinen
40	Airiston-Velkuan KA	Mika Sälve
41	Kalastaja	Leif Johansson

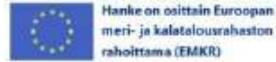
42	Selkämeren ja Pyhäjärven kalatalouden toimintaryhmä	Petri Rannikko
43	Kalastaja	Hannu Saarinen
44	kalastaja	Gunilla Söderlund
45	Kalastaja	Markku Kallonen
46	Kalastaja	Jan Kallonen
47	Kalankasvattaja	Irja Skytén-Suominen
48	SMAK	Heikki Jalas
49	Kalastaja	Esa Tähti
50	Kalastaja	Lasse Valtonen
51	kalastaja	Ilkka Kleemola
52	Kalastaja	Jouko Mild
53	Kalastaja	Torolf Gustafsson
54	Kalankasvattaja	Harry Kieksi
55	L-S Kalatalouskeskus ry	Chris Karppinen
56	L-S Kalatalouskeskus ry	Olli Ylönen
57	L-S Kalatalouskeskus ry	Seppo Kyllönen
58	Luke	Tero Saari
59	Luke	Esa Lehtonen
60	Pro kala	Katriina Partanen
61	Pro kala	Petra Partanen
62	Luke	Jari Raitaniemi
63	Luke	Outi Heikinheimo
64	Livia	Ilkka Kuukka
65	Kalastaja	Erik Johtela
66	Luke	Pekka Salmi
67	Kesko	Nikke Haanperä
68	Kalastaja	Rauno Teitti
69	Kalanjalostaja	Jonas Karlsson
70	Kustavin KA	Esa Kleemola
71	Kustavin KA	Markku Moisio
72	Kustavin KA	Vesa Liukkonen
73	Kustavin KA	Lasse Laaksonen
74	Kustavin KA	Markku Suominen
75	Kustavin KA	Antti Siusluoto
76	Kustavin KA	Jari Nieminen
77	Forum Marinum	Jarmo Saarinen
78	Turun yliopisto	Leena Arjanne
79	Opiskelija Livia	Juuso Välimaa

5.3 Liite 3 Lista valokuvanäyttelyn valokuvista

Järjestys	Kuvan nimi	Vuosi	Kuvaaja	Mistä löytyy
1	Taivassalon, Velkuan ja Merimaskun kallioilla kuivattiin silakkaa vuonna 1939 noin 2500000 kiloa	1939	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
2	Pyhämaa	1939	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
3	Neuvoja matkalla	1937-1942	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
4	Karuna, silakkarysän korjausta	1942	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
5	Putsaari	1942	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
6	Halikko, rysien kolitervaus	1942	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
7	Rymättylä, Myllyojan kalahautomo (sisä)	1942	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
8	Rymättylä, Myllyojan kalahautomo (ulko)	1942	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
9	Suomukalan veto Naantalın aukolla	1943	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
10	Rymättylä Länsiaukko, talvisilakkanuotta matkalla apajille.	1943	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
11	Rymättylä, Ajola	1943	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
12	Talvinuotan tekoa	1943	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
13	Saariston kuljetuksia	1945	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
14	Ministeri Hillilä seurueineen vierailulla nuottajäällä	1946	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
15	Silakan suolaus	1950-luku	E. Vuorela	E. Vuorelan kuvakokoelma
16	Kalastajaliitto Farma-messuilla		J. Pelkonen	L-S kalatalouskeskus ry valokuva-arkisto
17	Siian ja meritaimen haudonnan tarkastus Kaksikerran kalanviljelylaitoksella	1964	E. Kylliäinen	L-S kalatalouskeskus ry valokuva-arkisto
18	Hakme Oy:n nosturilaitteen esittely	1983	J. Pelkonen	L-S kalatalouskeskus ry valokuva-arkisto
19	Meritaimen istutukset	1987	J. Pelkonen	L-S kalatalouskeskus ry valokuva-arkisto
20	Troolarit saapumassa Laupusen satamaan-	1977	J. Pelkonen	L-S kalatalouskeskus ry valokuva-arkisto
21	Kalankäsittelykalustoa Kustavin Vuosnaisissa.	1977	J. Pelkonen	L-S kalatalouskeskus ry valokuva-arkisto
22	Fileointi-perkauskoneon keksijä DI Klas Grandberg esittelee konetta	1976	J. Pelkonen	L-S kalatalouskeskus ry valokuva-arkisto
23	Hydrokopteri	1969?	?	L-S kalatalouskeskus ry valokuva-arkisto
24	Opintomatalla Ruotsissa	1976	H Saarinen	H. Saarisen kotialbumi
25	Saalis jäällä	1980	H Saarinen	H. Saarisen kotialbumi
26	Traktorin nosto jäistä	1982	H Saarinen	H. Saarisen kotialbumi
27	Eu parlamenttarikot nuotalla	1984	H Saarinen	H. Saarisen kotialbumi
28	Nuottausnäytös Tösssi	1987	H Saarinen	H. Saarisen kotialbumi
29	Laupusten laiturista	2016	Partanen	Troolari Huovarin blogi
30	Airiston Auringonlasku	2013	Partanen	Troolari Huovarin blogi
31	Jungmanni	2013	Partanen	Troolari Huovarin blogi
32	Lajittelemattomat	2017	Partanen	Troolari Huovarin blogi
33	Pyydyksen paikkaus Vuosnaisissa	2017	Partanen	Troolari Huovarin blogi

34	Perä	2016	Partanen	Troolari Huovarin blogi
35	Silakkarysä merellä	1990-luvun loppu	M. Saarinen	Saaristomeren kalatalouden toimintaryhmän arkisto
36	Hylje	2010	M. Saarinen	Saaristomeren kalatalouden toimintaryhmän arkisto
37	Kalastajan kädet	2017	M. Saarinen	Saaristomeren kalatalouden toimintaryhmän arkisto
38	Johtoaidan viritys	2017	M. Saarinen	Saaristomeren kalatalouden toimintaryhmän arkisto
39	Kellujat	2010	M. Saarinen	Saaristomeren kalatalouden toimintaryhmän arkisto
40	Siiat, olkinuora	2017	M. Saarinen	Saaristomeren kalatalouden toimintaryhmän arkisto
41	Rakkolevää	2017	T. Saarinen	Airiston-Velkuan kalastusalue / Timo Saarinen
42	Jouni Nieminen	2011	T. Saarinen	Airiston-Velkuan kalastusalue / Timo Saarinen
43	Pläkä	2017	T. Saarinen	Airiston-Velkuan kalastusalue / Timo Saarinen
44	Lasse Valtonen	2012	T. Saarinen	Airiston-Velkuan kalastusalue / Timo Saarinen
45	Pelätin, Iso-Mustiletto	2012	T. Saarinen	Airiston-Velkuan kalastusalue / Timo Saarinen
46	Ruokinta	2006	RaisioAgro	Suomen Kalankasvattajaliiton valokuva-arkisto
47	Lypsy	2013	Kari Kujala	Suomen Kalankasvattajaliiton valokuva-arkisto
48	Brändö	2017	E. Hellström	Suomen Kalankasvattajaliiton valokuva-arkisto
49	Lajitteluun menossa	2000 luvun alku	?	Martin Kalan valokuva-arkisto
50	Fileerauslinjasto	2000 luvun alku	?	Martin Kalan valokuva-arkisto

5.4 Liite 4 Lehdistökutsu

30.12.2017
LEHDISTÖKUTSU

Kutsumme median edustajat 100 vuotta kalaa Saaristomereltä – juhlaseminaarin ja valokuvanäyttelyyn 8.12. kello 9.00 alkaen. Tilaisuus järjestetään Naantalin Kylpylässä Ballroom-tilassa, osoitteessa Matkailijantie 2, Naantali.

100 vuotta kalaa Saaristomereltä -juhlaseminaari ja valokuvanäyttely on L-S Kalatalouskeskus ry:n ja Saaristomerens ammattikalastajat ry:n yhteinen ponnistus, jonka tarkoituksena on nostaa esille kalastuksen merkitystä saariston elinvoiman ja kulttuurin ylläpitäjänä sekä kalan merkitystä arvokkaana ja terveellisenä elintarvikkeena. Tilaisuus on osa laajempaa hanketta, jonka tarkoitus on vahvistaa paikallisia yhteistyöverkostoja ja avaa uusia yhteistyömahdollisuuksia alan toimijoiden välillä. Valokuvanäyttely ja pitkän kalastusuran tehneet kalastajat kertovat perinteistä, tuovat esille kalastuskulttuuria, lisäävät alan arvostusta ja nostavat imagoa. Seminaarin esitelmät edistävät ammattiosaamista ja parantavat arvoketjua.

Valokuvanäyttelyn valokuvat on kerätty muun muassa L-S Kalatalouskeskuksen, Suomen Kalankasvattajaliiton ja Saaristomerens kalatalouden toimintaryhmän valokuva-arkistoista sekä yksityisiltä toimijoilta. Ne ovat esillä paikan päällä Naantalin Kylpylässä ja tullaan lisäksi julkaisemaan hankkeen kotisivulla osoitteessa www.100vuottakalaa.fi.

Seminaariin on kutsuttu lukuisia kalastajia, kalankasvattajia ja kalanjalostajia sekä neuvontajärjestöjen edustajia, virkamiehiä ja tutkijoita. Yli 40 vuoden uran Saaristomerens elinkeinokalatalouden parissa tehneet ovat seminaarin kunnniavieraita. Seminaariin on ilmoittautunut 82 henkilöä, joista 23 on kunnniavieraita.

Seminaarin puheenvuorot vievät kuulijat Saaristomerens elinkeinokalatalouden historiasta tulevaisuuden visioihin. Puhujat edustavat monialaista tutkimusta ja monialaista osaamista. Tarkempi ohjelma ja puheenvuorojen esittely viestin liitteenä.

100 vuotta kalaa Saaristomereltä, historia ja tulevaisuus -hanketta rahoittaa Varsinais-Suomen ELY-keskus Saaristomerens kalatalousryhmän toimintaan myönnetystä määrärahasta. Määräraha koostuu Euroopan meri- ja kalatalousrahaston osuudesta ja kansallisesta rahoitusosuudesta.

Lisätietoja:

Anu Niinikorpi, projektipäällikkö
L-S Kalatalouskeskus ry
050-411 3667
[anu.niinikorpi\(at\)silakka.info](mailto:anu.niinikorpi(at)silakka.info)

5.5 Liite 5 Lehdistötiedote

Lehdistötiedote
13.12.2017
Julkaisuvapaa

Naantalissa juhlittiin Saaristomerens kalatalouden historiaa ja luotiin katse tulevaisuuteen

Viime viikon perjantaina, 8. joulukuuta, Naantalins kylpylässä kokoontui historiallisen paljon elinkeinokalatalouden osajia, kun lähes satapäinen joukko alan asiantuntijoita kokoontui saman katon alle viettämään 100 vuotta kalaa Saaristomereltä -juhlaseminaaria.

Joulukuisen juhlaseminaarin osanottajat edustivat otona Saaristomerens alueella toimivista kalastajista, kalanviljelijöistä, kalanjalostajista, eri alojen tutkijoista, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen virkamiehistä, kalatalousneuvojista ja muista toimijoista. Satavuotiaan Suomen itsenäisyyden merkeissä juhlaseminaarissa kunnioitettiin erityisesti elinkeinokalataloutemme historiaa tehneitä. Tilaisuuden isäntinä toimivat L-S Kalatalouskeskus ry ja Saaristomerens Ammattikalastajat ry. Tilaisuuden järjestämiseksi oli saatu tukea Saaristomerens kalatalouden toimintaryhmältä. Lisäksi tilaisuutta sponsoroi Martin Kala Oy, Länsi-Rannikon Kala Oy ja Airiston-Velkuan kalastusalue.

Juhlaseminaarin yhteydessä järjestettiin 100 vuotta kalaa Saaristomereltä -valokuvanäyttely. Valokuvista vanhimmat olivat 1930-luvun lopulta ja uusimmat tältä vuodelta. Valokuvanäyttely konkretisoi upeasti sitä, miten suuri rooli kalalla ja kalataloudella on ollut Saaristomerens alueella. Monissa kuvissa kalaa kuivaamassa tai nuottaa kiskomassa näyttää olevan koko kylä. Perheen pienimmätkin osallistuivat kalan kuivaamiseen, pyydysten kunnostukseen ja muihin töihin osaamisensa mukaan. Valokuvanäyttelyn valokuvat on nähtävissä osoitteessa www.100vuottakalaa.fi.

Seminaarin avasi Suomen Ammattikalastajaliiton toimitusjohtaja Kim Jordas. Vaikka ammattikalastajien edustaja tietää alan haasteet, valoi avauspuheenvuoro toivoa tulevaan. Sillilaivaston historiaan sukeltettiin kansantieteen tutkija Kirsi Sonck-Raution matkassa, ja saatiinpa samassa yhteydessä kuulla yllätyspuheenvuoro historiallisen Saukko-laivaston omistajasuvun edustajan Kaija Saarnin kiihrettyä lavalle. Historian siipien havinasta nautittiin myös Kalatalouden Keskusliiton toiminnanjohtajan Vesa Karttusen ja kalatalousneuvos Anssi Päivärinnan puheiden ajan.

Tulevaisuuden näkymiä tarkasteltiin useista eri suunnista. Varsinais-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalouspäällikkö Kari Ranta-Aho edusti viranomaisnäkökulmaa, osto- ja myyntipäällikkö Janne Vuorinen Keskoilta kauppa ja kuluttajaa ja Luonnonvarakeskuksen Jari Raitaniemi visioi kalakantojen tulevaisuutta tutkimuksen näkökulmasta. Tilaisuuden viimeisenä puhuja oli Turun Yliopiston tulevaisuuden tutkimuskeskuksen johtaja Juha Kaskinen, jonka puheenvuoro *Sininen biotalous ja lähikalan mahdollisuudet* kirvoitti runsaasti keskustelua. Tulevaisuuden trendeistä erityisesti ruuan kasvavan kysynnän, uusien proteiinilähteiden ja väestömuutoksen katsottiin vaikuttavan kalatalouteen. Lisäksi puheenvuorossa käsiteltiin kalaruuan terveysvaikutuksia ja kalastusta ravinteiden poistokeinona.

Lisätietoa asiasta antaa 100 vuotta kalaa Saaristomereltä projektipäällikkö Anu Niinikorpi.
Puhelin 050-411 3667, anu.niinikorpi@silakka.info

5.6 Liite 6 Elinkeinon kannanotto

Kannanotto Saaristomeren kalatalouden puolesta

Viime joulukuussa Naantalissa vietettiin 100 vuotta kalaa Saaristomereltä -juhlaseminaaria. Aiheet käsittelivät elinkeinon vaiheita sillinlaivaston historiasta sinisen biotalouden mahdollisuuksiin. Puheenvuoroja kuuntelemassa ja aiheesta keskustelemassa oli kalastajia, kalankasvattajia, kalanjalostajia, tutkijoita, järjestöjen edustajia ja virkamiehiä. Yhteinen tahtotila turvata elinkeinokalatalouden tulevaisuus on voimakas. Myös tulevilla sukupolvilla tulee olla mahdollisuus nauttia elinvoimaisista ja kestäväällä tavalla hyödynnetyistä kalakannoista.

Kaupan alalta kuultiin positiivista viestiä; valtaosa kuluttajista haluaisi syödä nykyistä enemmän kalaa. Ennusteiden mukaan kysyntä tulee kasvamaan, sillä kalassa on lukuisia mahdollisuuksia niin ruokana kuin biotalouden materiaalinakin, ja kala voisi olla yksi vaihtoehto väestönkasvun myötä lisääntyvään proteiinin kysyntään. Kalansyönnillä on tutkitusti positiivisia terveysvaikutuksia, mikä on tärkeä tekijä kansanterveyden ja -talouden näkökulmasta. Tällä hetkellä yli 80 % kalasta tuodaan ulkomailta ja vienti on vähäistä, vaikka kotimaisen kalatalouden arvoketjun kehittymiselle ja alan kasvulle olisi hyvät edellytykset.

Suomalaiset kalastajat ja kalankasvattajat tahtoisivat vastata paremmin kasvavaan kysyntään. Kotimaista kalastusta kuitenkin rajoitetaan tiukoin kansallisin kalastusrajoituksin. Kuhan alamittaa koskevat säädökset iskevät Saaristomeren ammattikalastukseen kipeästi. Kalastajien ahdinko syvenee, ja tulot vähenevät, mutta hylkeiden ja merimetsojen syömä kalamäärä kasvaa vuosi vuodelta. Parempina aikoina investoineet kalastajat sinnittelevät vielä, mutta uusien tulo alalle on vähäistä. Vesiviljelyn kehitystä jarruttaa ja paikoitellen jopa estää ankara ja hidas lupajärjestelmä. Seminaarissa eräs 50-luvulta saakka kalastanut kalastaja totesi, että nykytilanne on erittäin surullinen. Vaikka meillä olisi paljon hyviä ideoita kalastuksen kehittämiseksi, niistä ei ole apua, kun hylkeet karkottavat ja syövät kalat kalastajien apajilta. Onko todella niin, että suomalaisten on luovuttava kotimaisesta kalatalouselinkeinosta ja lähialueella pyydetystä ja tuotetusta kalasta?

Jo vuosien ajan on luvattu edistää kalatalouselinkeinoa, kestäväää kehitystä ja sinistä biotaloutta. Samalla on korostettu lähiruuan ja kotimaisen ruuan tärkeyttä. Seminaarissa kuullun perusteella on selvää, että enää lupaukset eivät riitä. Elinkeinokalatalouden kehityksen kääntämiseksi päättäjiltä tarvitaan nyt rohkeutta ja halua tehdä nopeita päätöksiä koskien investointeja, haittaeläinkantojen vähentämistä ja kalastuksen kansallisia rajoituksia. Vain siten saamme turvattua kotimaisen kalan saatavuuden jatkossakin.

100 vuotta kalaa Saaristomereltä hanke
Olavi Sahlstén
Saaristomeren Ammattikalastajat ry
Anu Niinikorpi
L-S Kalatalouskeskus ry